

תרגילי צידה לדרך

כמה מנהגים מגונים של אדם כותב

פתיבת רצף

נסו להחליט על עשר דקות ביום, רצוי כל יום באותה שעה (בדיוק לפני שהולכים לישון, למשל) שבהם אתם כותבים כתיבת רצף.

"שיר בבוקר בבוקר"

נסו לכתוב כשאתם קמים בבוקר, עוד לפני שממש התעוררתם, עוד לפני צחצוח השיניים, לקום מתוך השינה אל תוך הכתיבה, לכתוב במצב תודעה שבין שינה לערות, לא להתעורר מהר מדי. לחילופין: נסו לכתוב מתוך מצבי תודעה משתנים: עייפות קיצונית, אחרי ריצה מהירה וכו'.

מחברת חלומות

החזיקו מחברת ליד המיטה. תרגלו קימה בשעה מוקדמת מהרגיל כדי לנסות לתפוס שבריר אחרון של חלום. רשמו אפילו את השבריר, כמה שזוכרים. בכל יום, נסו לזכור עוד קצת מהחלום, ורשמו את החלום לפרטי פרטיו. עצם הכתיבה מגבירה את יכולת זכירת החלומות

פנקס חושים

החזיקו בכיס/תיק מחברת קטנה או פנקס לכתיבת רשמים חושיים, בעת הליכה ברחוב, התבוננות מהחלון וכו'. תרגלו תיאור מילולי של הרשמים החושיים: אופן נפילת האור על עצם מסויים, ריחות, צבעים, צלילים. התרגול עצמו חשוב, כמו האפשרות שישמש חומר גלם לשיר.

קריאה – משוררות החודש

נסו להקדיש חודש שלם למשוררות מסוים בכל פעם. לקרוא, במקביל למה שאתם קוראים כמה שיותר רק שירים של אותו משורר, אם מתורגם – תרגומים שונים, אם אפשר גם משהו שנכתב עליו/עליה, כלומר – "להטמיע" עצמכם בתוכה. נסו ללמוד שיר או שניים בעל פה. בהמשך, כתבו: מחווה למשורר עצמו או לשיר מסוים, שיר בסגנון המשורר הזה, וכו'

קריאה – תנ"ך \ מיתוסים \ קוראן

נסו לקרוא במקביל לקריאה רגילה שלכם, משהו שמאתגר אתכם מבחינת השפה. משהו שאתם קוראים רק כדי להרחיב את גבולות השפה. בדקו מילים לא מובנות, כתבו אותן, השתמשו בהן.

עבודה על שירים תקועים

מילון אטימולוגי- אסוציאטיבי

קחו כמה שיותר מילים מהשיר שלכם, ורשמו להן "מילון" – הגדרות שונות, מילים נרדפות, מילים בעלות צליל דומה, אסוציאציות, דימוי, וכו'. השתמשו במילונים, מילון מילים נרדפות, מגדירי צמחים וכו' בדקו תמיד כמה רבדים של אותה מילה, במידת האפשר. נסו להטמיע מילים חדשות ונכונות יותר ורבדים שונים של שפה לתוך השיר המקורי.

"הלב הפועם של השיר"

בודדו שורה או שתיים מתוך השיר שהכי נוגעים, "עובדים", "פועמים". הרחיבו רק את הקטע הזה, למקסימום של כתיבה חושנית, אסוציאטיבית. בדקו: מה אפשר לשזור בחזרה לתוך הטקסט המקורי? האם הטקסט החדש נכון יותר?

העתקה \ חיתוכים \ פתיחות וסיומים

קחו את השורה הראשונה והמשיכו את השיר אחרת לגמרי. תנו לעצמכם לגלות מחדש על מה השיר. בדקו, אילו אפשרויות חדשות גלומות בטקסט שכתבתם.

לחילופין, קחו שורה חזקה מתוך השיר והמשיכו אותה. נסו לבדוק את הקשר לטקסט הקודם.

העתיקו את השיר כפרוזה, שורות ארוכות, וחתכו מחדש לגמרי. בדקו החיתוכים מחדש לגמרי.

לחילופין: הסירו את הסיום של השיר ונסו סיומים שונים. נסו לבדוק לאן השיר מוביל באמת, האם השיר אכן מוביל לסיומו? מה נותן הסיום? האם מוסיף מימד?

שפה הפיגורטיבית

כתבו פיתוח מוגזם של אחת המטאפורות של השיר. הוסיפו דימויים לשיר, הגזימו בדימויים. בדקו מה הדבר החדש שאתם מגלים על השיר. לאחר מכן להפך: ערכו בדיקה – האם המטאפורה מתפתחת? קוהרנטית? האם עולם הדימויים של השיר קוהרנטי?

שינוי קול הדובר

אם השיר כתוב ב"אני" כתבו את השיר מחדש בגוף שני או שלישי או להפך. בדקו מה קורה אם מוצאים את ה"אני" לחלוטין, ומה קורה אם מוסיפים קול דובר לשיר ללא "אני"?

משחק בתחביר

שחקו עם השיר תחבירית: הסירו מילות יחס, ה' הידיעה ו' החיבור – ראו מה קורה. הוסיפו פעלים באופן מוגזם או הסירו שמות תואר, הוסיפו שמות פועל, בדקו מה קורה לשיר.

עבודה במטמורפוזה \ חלום

נסו להניע את השיר באופן מטמורפוזי: שכל דבר הופך לדבר אחר, נובע מדבר אחר, מניע דבר אחר. לחילופין, כתבו את השיר כחלום, הגיון וחוסר הגיון חלומי, החרפת הדימויים וכו'.

עבודה עם מיתוס \ תנ"ך

נסו לקרוא שיר בהקשר מקראי או מיתולוגי: האם אפשר לדבר את השיר מנקודת המבט של דמות מיתולוגית בהקשר מסויים? האם אורפיאוס או אשת לוט יכולים לדבר את השיר הזה? לחילופין, כ"במאים" האם אפשר לנטוע את השיר התקוע בסביב מיתולוגית ולבדוק מה מתרחש בו?

עבודה עם תרגום

תרגמו את השיר לשפה אחרת, נסו לדייק ואז נסו פשוט לכתוב אותו באופן חופשי לגמרי בשפה אחרת. חזרו אל השיר המקורי – בדקו במה התעשר השיר, מה אתם משנים כעת בטקסט המקורי.

עבודה עם טקסט מקרי

פתחו אינצקלופדיה, מילון, מגדיר צמחים, תנ"ך, תלמוד, לקסיקון, באופן מקרי. בדקו את הטקסט ש"נפלתם עליו". כתבו בהשראתו קטע. האם הוא "מתכתב", פותח אפשרויות, מעורר ניגודים עם השיר התקוע שלכם? האם ניתן להשתמש באוצר המילים הנתון כדי להעשיר או לחדד את השפה

עבודה עם קריאה בקול רם

תנו את השיר לאדם קרוב, רצוי לא משורר, שיקרא את השיר בקול רם. הקשיבו לשיר כאדם זר, כאילו לראשונה. נסו לחזור ולכתוב אותו מחדש ממקום אחר

עבודה עם מוסיקה

כתבו את השיר מחדש תוך כדי האזנה למוסיקה מסוגים שונים. תנו למוסיקה לחלחל לתוך השיר, להשפיע על הכתיבה מחדש. בדקו מה המוסיקה הנכונה של הטקסט, האם הריתמוס משתנה?

תרגילים נוספים

עבודה עם מכתבים

קחו מכתב טעון ונסו לכתוב אותו כשיר. לחילופין, קחו שיר תקוע ונסו להפנות אותו כמכתב ממישהו משמעותי. עבדו את השיר מחדש.

כ"ל עם חלומות

קחו חלום מזויע \ מסעיר \ מרגש במיוחד. כתבו אותו כשיר. לחילופין, קחו שיר תקוע וכתבו אותו ע"פ תחביר "חלומי".

כתיבה ברכבת \ נסיעה \ בתי קפה

נסו לכתוב תוך כדי נסיעה, בעיקר ברכבת, אבל לעיתים גם אפשר באוטובוס. נסו לתת למראות לחלוף מול העיניים לתוך הדף באופן חופשי לגמרי, לכתוב את החולף תוך כדי "התחלפותו".

נסו למצוא בית קפה בעל חלון גדול הפונה לרחוב. כתבו כל מה שחולף לנגד העיניים באופן אוטומטי. הוסיפו "פס קול".

"ריגול" של השפה

נסו להקשיב לשיחה של אנשים באוטובוס, בית קפה, ברחוב, רשמו קטעי דיאלוג, מילים מוזרות, כתבו טקסט בהשראת שיחה מקרית, כתבו שיר שהוא מונולוג של דמות מקרית מהרחוב.

תרגיל אנציקלופדיה

פתחו אנציקלופדיה \ מגדיר \ לכסיקון וכו'; חפשו טקסט המתאר תופעה המרתקת אתכם במזרותה. כתבו עיבוד של טקסט מדעי, ע"י השמטת קישורים ועריכה של חיתוכים וכו' אבל בהתבסס בעיקר על הטקסט המקורי. נסו, באמצעות עיבוד מינימלי, להפוך את המדע לשירה.

כתיבה בהשראת סרט קולנוע \ וידאו

התייחדו עם סצינה מסוימת בסרט שיש לו גם איכויות שיריות וזואוליות (למשל, "נוף בערפל", תיאור אנגלופולס, "לילות כבירה" או "חלומות" של פליני, שתי דוגמאות שעולות בראש).

הריצו את הסצינה מספר פעמים רב לפני שתתחילו לכתוב. כתבו תוך כדי התבוננות.

כתיבה בהשראת אמנות פלסטית

כתבו תיאור של תמונה אהובה עליכם במיוחד. רצוי מרפרודוקציה באיכות טובה. כתבו תיאור קורנרטי, ואז אסוציאטיבי. בהמשך, נסו להכניס לתוך הטקסט את הטקסטורה של הצבע, משיכות המכחול, הצבעוניות.

לחילופין, תרגלו כתיבה בהשראת סגנונות שונים: כתבו שיר "ון-גוכ" לעומת שיר "מגריט".

תרגיל במיוחד לשיבה הביתה

השיבה

כשאתם חוזרים הביתה מהסדנא, נסו לדמיין שאתם אדם זר המגיע למקום לראשונה, או זר החוזר אחרי שנים. התבוננו ברחובות, באנשים, בכל מה שחולף על פניכם כאילו אתם רואים אותו לראשונה. כתבו תיאור של השיבה הזאת מנקודת המבט של זר מוחלט, או – מישהו שחוזר הביתה לאחר שנים רבות.

זר במקום מוכר

נסו מדי פעם לדמיין את עצמכם כאדם זר במקום המוכר ביותר: חנות המכולת, הבית של ההורים, מקום העבודה שלכם. נסו לכתוב תיאור של המקום ויושביו מנקודת המבט של אדם שאינו שייך לכאן, שאינו דובר את השפה, משורר עובר אורח.

אלה רק מקצת קצה הקרחון.
בהצלחה רבה ומי ייתן ותשרור השכינה בקצות אצבעותיכם,
אלישבע

נכתב בעקבות עבודה משותפת רבת שנים עם ליאת קפלן ותודה לה